Ч. 1. (9.832) Львів, пятниця 1. вересня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XL.

ДІЛО

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса тел.: „Діло—Львів".
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 2000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 300 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 2.500 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 80 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".
Начальний редактор: ФЕДЬ ФЕДОРЦІВ.

Львів, 31. серпня 1922.

„Діло" Після чотиролітньої мовчанки знову на сторожі прав нашого народу стає „Діло". Відновлення цього старого, випробованого, з світлою традицією органу,—не потребує хиба ніякої рекомендації. Від 1879 року до 29. листопада 1918 р., отже 39 літ було „Діло" маяком для наших батьків та політичною, економічною й культурно-освітною трибуною нашого покоління.

Існування „Діла" припинено насильно. Дня 29. листопада 1918 р. в редакції явились польські військові жандарми з письменним припорученням ген. Розвадовского газету закрити, редакторів придержати до дальшого зарядження, друкарські черенки забрати в користь польських військ, а машини здемонтувати. Від тої хвилі, мимо всіх старань і заходів, не повелося нам відновити „Діла". Треба було послугуватися заступними органами.

З теперішним відновленням вступає „Діло" в 40 рік свого істнування, вступає з гордістю на свою минулу працю. Тому 40 літ взад „Діло" під проводом незабутньої памяти **Володимира Барвінського** доперва протиставлялося москвофільському „Слову", клало підвалини під народньо український рух, започатковувало тісні організаційні комірки організаційної праці. Розвиток і розмах українського життя у великій мірі був заслугою цього органу, цеї загально-національної трибуни, — особливо з хвилею організації національно-демократичної партії. „Діло"—без сумніву—було віддзеркаленням цілости нашого життя наших думок і сподівань в Галичині та чутким резонатором подій на сповитій царськими пеленами Великій Україні. Великий земельний страйк, боротьба за український університет, боротьба за загальне голосовання в Австрії і до галицького сойму, пособлювання освітній праці, економічній організації, культурним здобуткам, пропаганда поступових кличів, обороні цілої нації і всіх її інституцій,—ось заслуга і почесне звання „Діла".

Правда, це велике історичне післанництво „Діла" в центрі Західної України перервала велика війна і російська окупація: Але й на еміграції „Діло" не припиняло свого істнування. Навпаки, в ще більшій мірі, на стільки то було можливе, воно піддержувало зосередження всіх українських змагань. А те зосередження цеж ніщо инше, лиш вовнішні мрії наших дідів і прадідів, батьків і окривавленого сучасного покоління — **власна державність**. І вже небавом „Діло" могло подавати до відома широкому громадянству вісти про велико-український державний центр у Київі, а через півтора року могло друкувати перші прикази галицької армії і перші розпорядки західно-українського уряду. Яким ентузіязмом і яким божеським світлом булаб переповнена душа першого редактора „Діла", пок. Володимира Барвінського, того самого, що скликував **перше** руське віче до Львова, колиб він те все бачив!

Який великий крок, який гігантний поступ!

А які люде стояли на чолі редакції, які каменярі бралися за важку працю, розбиваючи тверду скалу рабства, заскорузлости, темноти, нужди, несвідомости! Ось їх імена гідні всенародньої пошани і загального признання: пок. Володимир Барвінський, д-р Антін Горбачевський, пок. Іван Белей, д-р Евген Левицький, д-р Володимир Охримович, д-р Льонгін Цегельський, д-р Володимрр Кушнір і д-р Василь Панейко. А які імена украшували сторінки „Діла", — от хочби згадати: през. Юліяна Романчука, пок. Олександра Борковського, пок. д-ра Евгена Олесницького, пок. д-ра Івана Франка, пок. Михайла Павлика, проф. Михайла Грушевського, д-ра Костя Левицького, д-ра Михайла Лозинського, пок. Ярослава Весоловського, д-ра Осипа Назарука і б. и.

„Діло" ніколи не було виключно партійним органом, ніколи не заступало суто партійних інтересів, тільки обороняло націю як цілість, стояло на сторожі прав цілого національного організму. Те саме завдання сповнятиме „Діло" й тепер. І тому сподіється радісного, одушевленого приняття з боку усього громадянства та видатної підмоги і піддержки у важкій, просто непосильній праці.

У важку хвилю вертає „Діло" на свою відповідальну станицю, але з непохитною вірою в побіду правди, добра і справедливости, в побіду неспірно справедливих змагань цілої української нації.

Союз Народів і галицька справа.

На днях збирається в Женеві на третю сесію повний збір Союза Народів. Генеральний секретаріят Союза поставив на дневнім порядку нарад сесії дві важні справи: справу ненарушування границь держав, які є членами Союза Народів і справу уневажнення всіх договорів, яких не зареєстрував Союз Народів.

Обі сі справи своїм змістом безперечно доторкають східно-галицької проблеми. Хоча Східна Галичина безпосередньо не є членом Союза Народів, але її суверенні права застерегли собі держави Антанти, які є не тільки дійсними членами Союза Народів, але й силою свого велико-державного становища надають його діяльности напрям і тон. Держави Антанти, беручи на себе в сен-жерменськім мировім договорі суверенні права над Сх. Галичиною, взяли на себе також обовязок береження державно-правного становища Сх. Галичини аж до оконечного вирішення нашої справи. А тимчасом Польща, також дійсний член Союза Народів, якій держави віддали Східну Галичину лише в тимчасову військову обсаду, нарушила границі хвилево нею обсадженої, але правно не приналежної державної території. Польща, член Союза Народів, через поділ Сх. Галичини на воєвідства, в яких одно обіймає своєю адміністративною діяльністю повіти польської держави, самовільно внесла границю між Сх. Галичиною і Польщею, не питаючи про дозвіл держав Антанти, по мировим договорам суверенів Галичини. Таким чином фактично доконано інкорпорації сх.-галицької території. Тому Антанта — член Союза Народів — повинна запитати Польщу, також члена Союза Народів, яким правом нарушує вона границі Сх. Галичини. Се є перша причина, чому Союз Народів повинен на своїй сесії занятися справою Східної Галичини.

При другій головній точці нарад Союза Народів, а саме при обговоренню справи уневажнення всіх договорів, яких не зареєстрував Союз Народів, повинна вирпнути справа мира між Польщею і совітськими державами. Польща як член Союза Народів поза його плечима й поза плечима держав Антанти заключила в 1920, зглядно 1921 р. в Ризі мир з большевиками. Польща інтерпретує риський договір в той спосіб, що покликується на нього як на договір, який віддає їй Східну Галичину, не зважаючи на се, що Сх. Галичина до Росії не належала, що совітські держави не мали права нею розпоряджати і вкінці мимо того, що саме совітські держави заявилися за незалежністю Східної Галичини. Совітські держави інтерпретують риський договір в той спосіб, що вони сим договором означили тільки свою західну границю по Збруч, як вислід війни 1920 р., а не заявилися за відданням Сх. Галичини Польщі. Навпаки — саме в Ризі представники Совітів висказалися за незалежністю Східної Галичини. Держави Антанти риського договору не признали (хоча в Генуї домагався мін. Скірмунт визнання його) між иншим з тої причини, що Польща відважилася всупереч мировим договорам розпоряджати територією Сх. Галичини, якої суверенні права вони застерегли собі. Польща пробувала легалізувати сей договір таким чином, що хотіла зареєструвати його в Союзі Народів. Та Союз Народів наслідком протестів Галицького Уряду до держав Антанти й Союза Народів не взяв під увагу просьби Польщі в справі зареєстровання риського мира. І таким способом риський мировий договір між Польщею і совітськими державами не істнує для держав, заступлених у Союзі Народів, як се заявив мін. Шанцер на конференції в Генуї.

Колиж на денний порядок теперішніх нарад Союза Народів поставлено як другу важну справу уневажнення договорів незареєстрованих Союзом Народів, то там повинна бути мова про уневажнення риського договору, а при тій нагоді повинна бути порушена також справа територіяльного становища Сх. Галичини. Бо Польща нарушила територіяльну суцільність Східної Галичини своїми актами: поділом на воєвідства і розписанням виборів до варшавського сойму. Що більше! — Польща задумує анулювати суверенні права Антанти до Сх. Галичини, накидуючи їй якусь автономію.

Тому український нарід Східної Галичини домагається від Антанти й Союза Народів видання оконечного рішення згідно з правом про самоозначення народів, себ то згідно з волею величезної більшости східно-галицького населення.

Дві інтерпеляції про Галичину.

Льондон, 22. серпня 1922.

Вам відомий зміст двох інтерпеляцій про Східну Галичину, поставлених в палаті громад підчас останньої її сесії. Відповідаючи на першу з них, англійське правительство стверджує, що воно переслало польському урядови запит, чи він справді задумує перевести вибори до польського сойму у Східній Галичині. У відповіди державного підсекратаря для закордонних справ Harmsworth-а на другу інтерпеляцію, поставлену послом Coote, особливо важна заява, що англійське правительство має на увазі те, щоби польська окупація не перейшла (зокрема шляхом намірених польських виборів) у польську анексію.

Як сказано, безпосередно перед поставленням першої згаданої інтерпеляції послом Mosley англійське міністерство закордонних справ віднеслося до варшавського уряду із запитом, чи польськими виборами буде обнята й Східна Галичина. Хоч польська преса чванькувато до цесхочу повторяє лихий дотеп якогось польського журналіста, що англійські кораблі не заїздять на Дністер і тим-то вони не страшні для Польщі, то тим разом обійшлося без клопоту для англійської фльоти. Поки-що (на щастя!) цілі телеграфічні дроти між Варшавою і Льондоном і правильно курсує на тім шляху почта. А того способу комунікації доволі, щоби польському урядови у Варшаві дати зрозуміти волю Англії відносно Східної Галичини.

Мимоходом кажучи, польська пропаганда тут в повнім ході. Її кошти обчислюють в англійських політичних сферах на пятьдесять тисяч фунтів стерлінгів в місяць. Одним з головних аргументів, якими вона тут послугується—то перспектива відновленої (завдяки Східній Галичині) України і разом з нею великої й могутньої Росії. Польські пропагандисти тут заєдно повторяють, що залишення Східної Галичини при Польщі потрібне інтересам англійської політики, бо Східна Галичина моглаби відограти як незалежна держава надто велику ролю у відбудові єв-

ропейського сходу. Від Східної Га-
личини — торочать польські політики
— почалась би відбудова України, а
за нею пішла би реставрація єди-
ної Росії, небезпечної Великій Бри
танії. Безглуздість того аргументу
на стільки очевидна, що на сім мі-
сци шкода з ним розправлятися.

Наслідком згаданої в горі ан-
глійської інтервенції з приводу на-
мірених польських виборів у Схід
ній Галичині заметушились польські
правлячі круги на добре. Польська
преса повна міркувань про нові бла-
годати для східної „Малопольщі“,
а новий польський кабінет заходить-
ся біля проекту статута для нашої
країни. Польські газети доносять,
що його навіть вироблено і відсло-
нює нам, врештою, не цікаву тає-
мницю, якою сповитий був зміст
„статута“. Відношення всеї нашої
суспільности супроти польських ви-
борів у Східній Галичині і супроти
всякої автономії для нашої країни,
звязаної з Польщею, якаб не бу-
ла та автономія; надто ясне, щоби
воно потребувало коментарів. Від
дальшої постави нашого народу за-
лежить, щоби ті нові польські міри
зустріла судьба, яка їм належиться.

Д-р Степан Витвицький.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Лева Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“ в Раві Руській.

Галицька справа.

Недалека розвязка?

Льондон, дня 24. серпня

З урядових кругів інформують, що галицькою справою займеться конференція Амбасадорів з кінцем вересня або з початком жовтня ц. р. Для розгляду справи буде установлена окрема, галицька комісія.

Українські справи.

Український Національний Хор в Америці.

Український Національний Хор під проводом дірігента Кошиця, котрий обїхав за останні три роки всі столиці Европи, сеї осени виїздить до Америки на цілий ряд концертів в Ню Йорку і инших містах.

Перший концерт буде в Ню Йорку, в Карнегі Гол, дня 5. жовтня ц. р.

Обєднання українських організацій в Америці.

Згідно з ухвалою зїзду Ліги Американських Горожан українського роду, який радив у Вашінгтоні в днях 6., 7., 8. червня 1922. скликано до Філядельфії Па на день 30. червня ц. р. наради представників українських організацій в Америці, щоби зорганізувати і поширити матеріяльну і політичну допомогу рідному краєви.

Після переведення основної на цю тему дискусії вирішено одноголосно слідуюче:

Взявши під увагу велику вагу сучасного моменту в національній визвольній боротьбі українського народа і в звязку з цим крайню потребу консолідації національних сил не тільки в краю, але і тут на еміграції та з огляду на конечну потребу загального обєднання для негайного поширення політичної і матеріяльної допомоги рідному краєви — представники українських організацій в Америці згодилися утворити: **Обєднання Українських Організацій в Америці**, як громадянську репрезентацію українського народу в Америці, на таких основах:

Ціль: 1) Оборона державної самостійности українських земель.

2) Зєдинення поодиноких українських земель в одноцільній українській, народоправній державі, якої державний устрій має остаточно установити національне зібрання, вибране на підставі загального, рівного, тайного, безпосереднього і пропорціонального голосовання.

3) Матеріяльна допомога рідному краєви.

Способи осягнення ціли: Для осягнення зазначеної цілй Обєднання Українських Організацій в Америці зверне свою діяльність в тім напрямі, щоби:

1) Підпирати змагання українських державних органів до звільнення українських земель від окупацій.

2) Добути признання самостійної державности на українських землях.

3) Поширити та запевнити матеріяльну допомогу рідному краєви, з осібна живучим на еміграції жовнірам українських армій та політичним емігрантам, як також підпирати матеріяльно і морально ті українські центри, яких діяльність йде з духом сеї програми.

4) Обєднювати та охороняти українську еміграцію в Америці.

Подібний плян діяльности на основі цеї загальної програми буде належати до загального народнього зїзду та його органів згідно зі статутом Обєднання Українських Організацій в Америці.

Цею злукою змагають українські організації до цього, щоби скріпити наш одноцільний національний фронт в Америці, дати тріваку та сильну допомогу рідному краєви в його боротьбі проти наїздників, вказати українському громадянству в Америці на це, що тільки в єдности, завзяттю і посвяті наша сила, а наших братів в краю піддержати на дусі та запевнити їх, що як довго наш край в ярмі, так довго не устане і наша праця над визволенням рідного крою.

О. У. О. А. ухвалило рівночасно поручити всім організаціям повести як найширшу акцію за негайною допомогою нашим голодним братам на Великій Україні, а з огляду на конечну потребу піддержання Галицького Правительства, а з осібна активної оборони в найкоротшім часі зложити фонд негайної допомоги Рідному Краєви. Переведення збірки цього фонду передати Місії Галицького Правительства у Вашінгтоні.

Ухвалено також припоручити Тимчасовому Зарядови О. У. О. А. скликати в якнайкоротшому часі загальний зїзд О. У. О. А.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

„У волинській тихій стороні“.

Волинська Україна в межах польської експанзії ще й досі не має свого осередка, хоч — по правді — вона ще й зовсім не зорганізована. Рівне, Луцьк, Кремянець, Володимир чи Ковель — всі вони менш-більш однакові кандидати на волинську столицю. Рівне і Луцьк мабуть серед них найбільші. Число душ в обох певно виносить коло 40.000 Між тим Володимир мав би на ту почесть стару історичну легітимацію, Кремянець — дієцезіяльну, а Ковель — комунікаційну.

Серед цього спору волинських міст за первенство, виступає тимчасом Луцьк фактично як їх осередок і столиця. Його велика хиба, що не має доброго комунікаційного сполучення, що лежить на стороні від головної лінії Київ-Житомір-Холм (а в чому поконує його Ковель), якось змаліла при цій обставині, що тільки Луцьк має відповідні будинки, в яких могли розташуватися польські адміністраційні інституції. І справді, в тому одному вже поконує Луцьк решту міст. А коли вже осілися де адміністраційні установи, тоді і все инше зміряє туди і таке місто скоро стає осередком цілого життя в краю.

Тепер все зміряє до Луцька, головним чином те, що напливає з

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Кріза футуризму.

(АРХИПЕНКО).

„Всяка мистецька критика, що до байдужих чи ненависних собі творів підходить єдино з остримм знаряддям науки, є шуканням на потемки. Бо тільки той, що любить, розуміє улюблене в повні, він тільки може щонебудь сказати про останнє і найглибше“.

З повищим цитатом з Кіперса треба згодитися кождому, хто володіючи рідною мовою до нюансів, найде себе нечайно примушеним засвоювати собі азбуку чужої, до тепер невідомої йому мови. Так більш-менш мається справа відношення українського мистецтва до вусиль тої групи европейських художників, яких хрестним батьком був Марінетті. Уже в основу психольогії людини лягло почування тривоги і упередження до усего, що чуже і невідоме і з тим моментом упередження треба рахуватися всякому, хто має якенебудь відношення до людської душі. Бо перегляньмо собі тільки альбом творів Архипенка. (Потсдам 1921.)

На порозі привитає нас відражаюче погане але в якійсь з асирійська архаїчній стилізації виведене **погруддя пані Каменев**. В слід за ним з муринська стилізований „**Поцілуй**“ (1910). Два твори, які так чи инакше а всеж таки базують на реалістичній обсервації хоч і закрашеній стилізацією. Раз іще чи двічі поверне Архипенко до по свойому пониманої „природи“ в тому чи другому „**Жіночому акті**“ але хиба на те тільки, щоби переконати тих, що сумніваються в справність його долота і пластичне почуття його ока. На всякий випадок ні стилізована „натура“ ані як хтось їх назвав „мікельанджелійські“ рисунки не є тою обітованою землею, куди нас хоче запровадити Архипенко. Вірний кличеви нового мистецтва, який для нього стає імперативом безупинного шукання нового виразу, він зразу таки обезоружує нас своїм „**Гондолієром**“ (1914.) і „**Перокаруселем**“ (1913) творами, на яких дапідарність дуже вже слабо натякає „**Танечниця Медрано** (1914.)

Мені рішуче не промовляє до переконання Голь, який таким уже в повні не „футуристичним“ способом поділив творчість Архипенка вж на пять періодів, На мою думку протягом цілого десятка літ від коли Архипенко працює на очах Европи, він ні кроком не виходив з першої і одинокої епохи шукання. Про це переконує нас не тільки хронольогічне зіставлення його креацій, в якому характер його творів уявляє собою нервово ломану лінію усе нових вибухів його неприборканого темпераменту.

Загально захоплюються його гелленським в характері „**Торсом**“. І рішуче не без рації. Цей фрагмент богині без голови, без рамен, з одною тільки грудю, без кінців ніг, які в консеквентному продовженню далиб річ до неможливости пересадну, в такому виді, в якому Архипенко нам його подав, є безумовним архитвором. Тут як і всюди Архипенко абстрагує від анатомічної вірности для чару пливкої лінії але в парі з тим дає доказ на те, що й він коли хоче, може викликати враження не тільки „силою і скорістю“, але й тим, проти чого револьтував Марінетті.

Я хочу бути щирим і признати, що з усіх творів Архипенка, які мені доводилося бачити я „розумію“ тільки ті, в яких основу лягла бодай одна з психольогічних чи динамічних функцій людської істоти, без якої всяка пластична концепція позбавлена в моїх очах провідного, контрольного моменту. Правда, Архипенко впевняє, що „кубізм сотворив новий спосіб думання перед картиною“, що можнаб розтягти на цілість „молодого мистецтва“, але я позволю собі сумніватися в правду тої фрази. Кубо футуризм ставить до нас того рода вимоги, алеж не в його силі було перетворити нашу істоту. І тому я „розумію“ рух „Гондолієра“, далі зазначений оборот „Перокаруселі“, міровий крок „**Машируючого жовніра**“ (1917), а навіть поодинокі, хоч і слабо скоординовані рухи ріжних більше чи менше чоловікоподібних статует. Все те я „розумію“ а в найгіршому випадку більше чи менше виразно сформулюю своє відношення до твору, в якого основу лягла „естетика сили і молодости“. Алеж абстрагуючи від наївних, ребусових спроб розвязки ріжних „трехвимірних“ комбінацій Архипенка, які мають бути „вивернеными підшевкою на верх жінками“, я ніколи не погоджуся з тими, хто ті здецидовані вияви горячки і перевтоми вчисляє в круг мистецьких творів.

Коли першим муситься признати цінність коли вже не нового слова то бодай ініціятиви, яка може заплоднити нове, народжуючеся мистецтво нерозгадуваними до тепер проблемами, то другі не можна назвати нічим иншим, як спробами, що заломилися самі в собі.

Те саме можна сказати так про „скульпто-малюнки“, в яких основі не лягла ніяка новість, як і про „скульпто машини“, в яких „махінальність“ кубізму доведено, без потреби, до абсурду. Впрочім більш-менш те саме відчуває сам Архипенко, раз він відважився на таку самозаперечуючу сповідь.

Попробуймо зрекапітулювати усе про Архипенка сказане.

Українець Архипенко, уроженець Київа, але дитина ярко російської, дореволюційної атмосфери, яка, як ніодна друга, виявила себе спроможною приняти в себе кожен подув, що залітав бунтом і переворотом. Затронутий подихом мистецької революції ще на ґрунті Київа, формував свою душу в Москві, яка протягом свого тисячелітнього існування ніколи не здобулася на еволюцію, переносячи на собі урагани виключаючих себе взаїмно екстремів. Пригадаймо собі хоч би старо-московську іконопись і... мистецтво часів Олексія, а згодом Петра, що не цілі століття позбавили Росію свого обличя.

Безумовний талан і темперамент видвигнули Архипенка на чоло революції, яка почалася з футуристичного маніфесту, але щойно в його творах розлилася сто ріками непередбачених можливостей. Пікассо, вичерпавши усі варіяції найденого собою мотиву, опинився в глухій улиці і затрубів до відвороту. Архипенко перепробував усі системи на те тільки, щоб заєдно кликати: „Шукаймо!“

І може Архипенкови не судилося як Мойсееви, уайіти в обітовану землю, але йому було даним проверстати добру частину шляху до неї.

далекої і найдальшої Польщі. За кождим разом поїзд в Ківерцях викидає масу чужинців, що налітають сюди як птиці на багатий жир. Ідуть виключно Поляки: урядовці, купці, промисловці, фаховці і кольоністи з торбами й костурами в руках. Поки сядуть на трапезу свого жировиска, ідуть перше в Луцьк.

Там здалека від двірця усміхаєсь до них приманчивий напис великими буквами на стіні: „Parcelacja! Two parcelacyjne ziemi na Wołyniu" і т. д. Подібні написи впадають скрізь в око по місті: то всякого рода парцеляційні бюра, то парцеляційні банки, то вільно практикуючі геометри і землеміри, які предкладають свої услуги в обсягу парцеляції. І наїхала вже їх сила силенна! Вже більше там чужинців, як корінного українського населення. Бідна безталанна, царською неволею і сліпотою прибита земля українська! Не відомо, як тепер видержить вона цю другу від часів Казимира і Ягайла добу, грізнішу за першу свідомістю своєї мети та організованністю.

Наслідки цеї другої доби нашої землі вже тепер наглядні та очевидні. Добре прибраний, ситий і гладкий чужинець сидить собі у каварні, розуміється польській, і безжурно в клубах диму снує на далі пляни свого щастя. А звільнений з посади тубилець примирає з голоду враз з своєю родиною. Половина склепів та промислових інтересів вже тепер в польських руках. Переслідування місцевих промисловців і підприємців мають на меті тільки те, щоби до решти позбутися місцевого елементу, а концесіями обділити на їх місце пошукувачів щастя.

Розпирається пришелець із своєю культурою. Чисто українські села дістають чисто польські школи. Де є Українці учителями, там їх усувається з посад, а на їхнє місце призначується Поляків, неподготованих до цього звання і зовсім неукваліфікованих. Не можна добитися ніякої української школи, але польських шкіл всякого рода намножується понад фактичну потребу і рахується все при тім на несвідомлену місцеву людність. Всі написи й оголошення виключно польські. Скрізь носяться рогаті кашкети. Їх носять не тільки уніформовані і вільноопреділені пришелці, але і жидівочки та „православні барішні" нпр, гімназистки. При тім благочестиві православні діви доволі ласі і на конкури кантоватих аморів.

Куди не ступите, скрізь наткнетися на польські газети. Вас прямо обкидають ними. Але українських газет, (а вони виходять лише в Галичині) не дістанете ніде ані на лік. І скільки не питаєш за „Вістником" чи „Українським Голосом", скільки не подаєш їхніх адрес, все одно, годі допроситися. Газетчики мають якусь в тім тайну. Гим... яку би то?... Волинська публика не любить розвязувати ребуси, вона неперебірчива і страх, яка жадна вістей... з Варшави. Купує польські газети, хоч не вміє їх читати, або тягнеться за „За свободу!" Але щоби домагатися вперто від газетчиків рідної преси, щоби своїм грошем спомагати не ворожу, але свою рідну пресу і причинятися до її розвою, на це волинська публика ще малолітна, бо її що йно другий-третій рочок.

На місце московської казьонщини, прийшла польщина. Солідно й вірно ця друга замінює першу. Ніде ні одної букви не знайдете на Волині в українській мові. Всі вивіски, написи, оголололошення та розпорядки видаються виключно на польській мові. Значиться „kresy — земля польська. Приходиться отже говорити всім по польськи. І що гадаєте? Жидки ще й як цвенькають „по польськи". По російськи немов забули, хіба де вирветься їм знехотя по щирости. Колишня хахлаччина одержала, правда, вже „passer" українщини, достойної „обикновенного розговора", але поки що „опасна". Тому всі мусять цвенькати по польськи. Пробує цвенькати і мовчазний волинський мужик. Він відчуває інстинктивно слова Франка, що годі инакше: „Tu polski kraj, i polski Bóg i król, po polsku gadaj albo mordę stul!"

В цій другій добі проявляється тісно означена система. Тим разом на вкраїнську землю йдуть Поляки, спираючись виключно на свій власний промисл, купецтво і підприємчивість аж до найдрібнійшого крамаря і будкаря; на своїх урядовців і службовців до останнього екзекутора і надорожника; на доставі щоденних продуктів з власних кольоній. А всі разом, економічно звязані, послугуються своєю культурою і релігією, своїм Богом...

Це образок не одного тільки Луцька, а всіх міст, навіть сел, образок цілої Волині. Всякого рода „осадніци", державні урядники, інваліди, хлопи мазури, всі вони мають тут на віки вічні боронити „кресів" і їх „стану посядання". І не вільно, як толкував старий Будрис своїм трьом синам в одній каварні, щоби „осаднік" виарендував „свойон дзялкен" другому осадникови, бо може так бути, що десять „дзялек" опиниться в руках одного осадника і буде „на кресах" лиш оден Поляк, а Полякам ходить, щоби всі десять сиділи на „кресах".

Сам Луцьк, місто серед оболонь, на видовженім сугорбі, який здалека опливає ріка Стир, розположене вздовж дороги Староковельської (тепер Ягайлонської!), і другої дороги передмістя „Красне" (тепер Варшавської!). Обі ці дороги густо забудовані, особливо Староковельська з двоповерховими домами і майже великоміським оживленням, тягнуться на 2—3 версти з передмістями і спрямовують до себе під простим кутом при Василіянськім мості, поза котрим знаходиться площа Василіянська. Та площа становить базар, ринок, нібн осередок міста, доволі густо забудований, з зацілівшими мурами і вежами замку, з давною латинською катедрою, з новим протестантським костелом, і старими церквами: Воздвиженською і Покровською. Ця остання стоїть при площі Василіянській, (як звичайно прозваній злобно Москалями „Вавилянською", бажаючи тим українські монастирі отця церкви св. Василія Великого спарувати з польськими кляшторами), з чого можна заключати, що церква Покровська була колись василіянською. При тій церкві садок з приходством і українською народньою школою.

Луцьк має тепер три гімназії: польську, прив. українську і прив. жидівську; польську школу кравецтва і робіт жіночих; ще народні школи польську і жидівську і т. п. Незабаром після висвячення архимандрита о. Громадського, родом Холмщака, а теперішнього помічника епископа кремянецького Дениса, на епископа вікарного з осідком в Луцьку — Луцьк буде осідком аж трьох епископів: латино-польського і двох українських — православного і уніятського. Третього епископа д-ра Боцяна, здавна призначеного, польські власти сюди не пускають подібно, як і всіх уніятських священиків і Рим при тій нагоді повинен пізнати правдиве лице фарисеїв.

На другому кінці міста при головнім тракті, напроти міського доволі старанно удержаного огорода, стоїть собор св. Тройці. Він обведений великим катедральним будинком в виді підкови (колись гімназія тепер воєвідство) і просторим парком-цвинтарем. В окремім домі живе соборний протоєрей. Для епископа вже поміщення немає, тому, як зачувати, буде він перебувати в недалекім монастирі під містом.

Й. П.

Американські москвофіли проти Маркова.

Американська „Свобода" пише: Відомий провідник галицьких москвофілів, бувший посол до віденського парляменту, д-р Дмитро Марков, написав до своїх партійників, москвофілів в Зединених Державах, що: „Д-р Евген Петрушевич прекрасно боронив наше народнє діло в Генуї".

Се дуже обурило редактора москвофільської газети „Свет", якї виходить у Вилкс-Беррі, Па.

Та газета питається: „Куди перекинувся нині д-р Марков, которого ми (то є, москвофіли) на руках носили на 3-ім карпаторусскім конгресі в Ню Йорку?"

„Свет" каже далі, що Марков недавно говорив про конечність провірення ідеольогії русофільського руху.

Опісля містить ще допись з Праги, в якій дописувач жалується, що д-р Марков підпирає народню політику і признання народньої мови на Угорській Руси, а в Галичині політику д-ра Петрушевича.

Дуже заболіло редактора „Свет-а" признання Маркова для през. Петрушевича, тим більше, що він рівночасно докоряє „Карпаторусскому Совєтови" в Ню Йорку, що дурив своїх людей, а нічого путнього не зробив.

Закинути Маркову з того приводу „Свет" не мав що, отже лише пустив свій дешевий докір, що Марков буцімто тому так пише, бо хоче бути міністром в кабінеті Петрушевича.

*

А прецінь ся справа є настільки важна, що слід над нею поважно застановитися.

Своїм признанням для през. Петрушевича сказав Марков тільки правду. Не треба далеко йти. Підім до ворогів, до Варшави. Коли там остро судили польського міністра заграничних справ Константина Скірмунта за програну польську політику у справі Східної Галичини, то се найкращий доказ, що уряд през. Петрушевича справді добре боронив в Генуї наш край.

Докір Маркова, що „Карпаторусский Совет" з Ню Йорку годував своїх людей блофами, таксамо правдивий. Бо він писав глупі і недоладні протести (дуже злою англійщиною), які лише шкоду приносили справі, котру буцімто мали обороняти. У Вашінгтоні сміються з цілої нещасної „Карпатороссії", бо кождий в державному департаменті знає, що ані такого краю, ані такого народу нема. (Також сміються Американці з „карпаторусской" „англійщини"; „карпатороссы" гадають, що по англійськи можна писати язичієм таксамо, як і по „карпаторусски".)

На ділі, „карпаторусскі" протести приносять лише користь Полякам, бо вони покликуються на них, яко на „доказ", що часть народу в Галичині не признає українського правительства.

Отже чи се не блоф і чи не краще ті блофи покинути і не шкодити далі старому краєви?

Щодо провірення „русофільської ідеольогії", то вже давно слід було москвофілам се зробити. Вониж повинні знати, що: 1) загал населення Галичини є проти сеї ідеольогії; 2) ціла Україна не тільки є проти сеї ідеольогії, але там русофільська агітація є просто неможлива, таксамо як польонофільська в Галичині; 3) російський (московський) нарід, російська інтелігенція, російська наука відкинуле русофільську ідеольогію, в значінню „одного русского народу", як се голошено урядово за влади царів.

Осталася горстка галицьких москвофілів, і то вже головно тільки в Зєдинених Державах Америки, яка намагається наівно вірити, що вона ще переклонить на свій бік 40,000.000 Українців, 65,000.000 Москалів і навіть 10,000.000 Білорусинів, які теж з „общерусскою" ідеольогією не хотять мати нічого спільного, а яких для неї було би теж потрібно.

Є крайним дитинством і божевіллєм вірити в можливість такої переміни.

Може вже не вірить в неї Марков, то був би знак, що розумний чоловік і глядить розумно на світ. Але чи нема вже більше розумних серед москвофілів?

Коли Марков годиться з українською політикою в Галичині і на Угорській Руси, то тільки іде за голосом розуму.

Таксамо за голосом розуму пішли би і другі москвофіли, котрі пішли би за ним.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

Після берлінської конференції.

Німеччина одержить мораторію?

„Н. фр. Пр." доносить з Парижа: Репараційна комісія розпочала 28 серпня ц. р. наради, які тревають до тепер. Легкий оптимізм, який можна завважати серед компетентних кругів дає надію на бажаний успіх. Загально переважує переконання, що Німеччина одержить мораторію.

Гроза нової війни.

Обговорюючи теперішне критичне положення Німеччини, „Таймс" пишуть: Страшенна фінансова небезпека висить над світом. Німеччина находиться по всякій правдоподібности на передодні економічної катастрофи, себто в такому періоді, який можна числити на тижні коли вже не на дні. Коли Німеччина не одержить ні часу, ні змоги виконати свої зобовязання, то в дуже короткому часі можна надіятись катастрофи. Французькі і італійські делєгати прийшли на кінець до висновку, що положення Німеччини є страшне. Губернатор Кокс, який за два роки буде правдоподібно знов демократичним кандидатом на президента, є того самого погляду. Він заявив, що німецький уряд, про якого чесність ніхто не може сумніватись, впаде також з приходом економічної катастрофи Німеччини. Заворушення, які відтак слідували би, знищилиб на довгий час всяку надію на реперації. Це не булоб однак одинокою катастрофою. Дуже можливо, що прийшло би також до нової війни, від якої потерпілиб в першу чергу головні вірнителі Німеччини. Денник висказує надію, що державні мужі Европи головно англійські і французькі, візьмуть під увагу всі ті можливости і витягнуть з того практичні висновки.

З польських справ.

Рішення в справі Ґданська.

Високий Комісар Союза Народів оголосив в справах порушених гданським сенатом і польським урядом своє рішення такого змісту:

1) Згідно з версайльським договором або конвенцією з дня 7. падолиста 1920 р. Ґданськ не має права до особистого представництва і осібного голосу на міжнародніх конференціях, натомість має право висилати одного або кількох делєгатів на такі конференції, яким без права голосування, вільно бра-

ти участь в економічних дискусіях та тих, що доторкаються добробуту вільного міста Гданська.

2) Компетенція Гданська є очеркнена в 1. статі конвенції з дня 9. листопада 1920 р. і ніодна инша статя ані версайльського договору ані конвенції не дає йому ніякої дальшої влади.

3) Польський уряд не має права ані посередництвом свого дипльоматичного представника в Гданську ані иншою дорогою офіціяльно витати на гданських водах чи землі чужої фльоти, яка складає візиту вільному місту. Коли польський уряд бажає собі витати чужу фльоту на гданських водах і землі, мусить віднестися в тій справі до гданського уряду з бажанням, але не домаганням.

Польсько-японьський договір.

Варшавські часописи доносять, що в урядових кругах розглядається проєкт торговельного договору Польщі з Японією. Переговори мають вестися у Варшаві.

Нові можливости.

Кореспондент „Слова Польского" доносить з Варшави:

Уряд заходиться над відложенням осінної сесії польського сойму. Премієр Новак уже двічи конферував з маршалком Тромпчиньским, пропонуючи відложення сесії до повороту Пілсудского з Букарешту.

Стануло на компромісі Маршалок має скликати сойм згідно з первісними замірами дня 14. вересня, але тільки для формального відкриття сесії, пленарне засідання почалобся щойно 19. вересня. Між тим, то є в днях 15, 16, 17 і 18 вересня радилиб комісії конституційна і скарбова над законом про автономію Східної Галичини, над законом водним, кількома фінансовими законами та над законом про охорону льокаторів. Найпізнійше 23. вересня, уряд покінчив би працю.

Цей компроміс не найшов популярности в кругах Бельведеру, супроти чого п. Новак має знову конферувати з маршалком Тромпчиньским в справі відложення осінної сесії.

Поінформовані круги впевняють що причиною проволікання сесії є охота відложення виборів. Не є виключене — пише далі кореспондент „Слова Польского", що урядові круги, подібно як у виленській справі — спровокують якусь інтервенцію на пр. англійського посла, шоби тільки не допустити до виборів в означеному соймом речинці.

Бльок національних меншостий.

„Дайтше Рундшав ін Полєн" пище з приводу утворення бльоку національних меншостий, що факт поєднання елементів суперечних під оглядом економічним, релігійним і расовим є чимсь надзвичайним. Часопис висловлює певного рода здивовання, що можливим було при утворенню бльоку, шоби з одного боку приборкати антисемітизм а з другого боку переломити панславістичні змагання. Вибори є тільки зовнішною причиною, яка примусила до спільної акції. Нема ніяких окремих виборчих ліст Німців, Жидів чи Українців. В усіх округах матимуть вони тільки одну лісту, яка відповідно до обставин матиме ціху певних місцевих умов.

Представник Москалів про бльок нац. меншостей.

Співробітник варшавського відділу „Русспресс-у" мав з представником Москалів в бльоці національних меншостей розмову про вибори до польського сойму.

Він сказав: Після розмови з представниками фракцій нинішного сойму лідери національних меншостей прийшли до переконання, що числити на піддержку яких небудь польських партій в справі здійснення домагань громадян непольської національности не можна. Тому питання про проведення власних кандидатів в новий сойм набирає великого значіння, а разом з цим першорядне значіння має виборчий закон.

Перший проєкт, який пройшов у двох читаннях через пленум сойму, в головних зарисах вдоволяв нас, він давав змогу справедливого, пропорціонального представництва, хоча розділ виборчих округів був штучний иншу мірку приноровлювано в Польщі, иншу на непольських землях. З цим ще можна би було помиритися, тому, що все таки в місцевостях з компактною більшістю національних меншостей штучність виборчих округів мало їх стісняла, а істновання державних списків гварантувало, що ні один голос не пропаде.

Одначе в третьому читанню прінціп розділу мандатів по державним спискам основно змінено і 72 місця в новім соймі будуть премією для тих партій, по спискам яких пройде найбільше число послів. Ясне, що при нинішнім положенню національні меншости не виграють від такого розділу мандатів по державним спискам.

Коли ми обговорювали виборчий закон в першій його редакції, так переходячи до питання про практичне приноровлення, ми розуміли, що не слід робити ріжниць між славянськими меншостями — Москалями, Білорусинами і Українцями, які находяться в теперішних межах Польщі. Ніяких національно-державних завдань ми собі не ставили, відносячись льояльно до польської державности. Ми хотіли тільки забезпечити культурно національні і релігійні інтереси наших одновірців.

Все це взято під увагу національними організаціями і це довело їх до створення на час виборів російсько-українсько-білоруського бльоку. Скликаний у Варшаві зїзд дня 7. серпня оформив угоду.

Питання про Східну Галичину при творенню передвиборчого бльоку не підносилося зовсім. Там істнують окремі інтереси. Входяча в бльок українська організація обіймає тільки Холмщину, Підляшшя і Волинь.

Для технічного переведення виборів було рішено сотворити два виборчі фронти — український і білоруський, з тим, що Москалі, розсіяні серед Білорусинів і Українців, прийняли би участь у виборчій кампанії на рівних з ними правах. Запропоновано, що українська організація підчас виборів буде працювати на Холмщині, Підляшшу, Волині і Поліссю, а білоруська — в Городненщині і воєвідствах виленськім і новгородськім.

У Варшаві утворився обєднаний комітет для кермовання діяльністю місцевих організацій підчас передвиборчої кампанії і підчас виборів.

Коли цей бльок оформився, ми дістали пропозицію взяти участь в спільній конференції національних меншостей. Конференція відбулася дня 17. серпня.

Сондовання ґрунту на місцях окремими національностями показало, що створення спільного бльоку всіх національних меншостей, може до певної степені бути корективом виборчого закону, творячи більші шанси як і при проводженню кандидатів на місцях, так і при проводженню по державним спискам.

17. серпня основано загальний центральний комітет, в який війшло по 3 представники від кождої національности. Коли вибори пройдуть в нормальних умовинах, так славянський бльок міг би числити на проведення в сойм 60 до 70 кандидатів, очевидно без Східної Галичини.

Загальними інтересами національних меншостей являються по перше можливо повне проведення в життя конституційних гарантій, охорона релігійних, освітних, політичних і суспільно-філянтропійних прав національних меншостей і можливо позне проведення автономії для областей з мішаним населенням.

З окрема для східних окраїн пекучим питанням зміна системи воєнних осель. Питання про горожанство повинно бути унормоване перед виборами. В тій ціли представники національних меншостей мають намір поробити рішучі кроки, щоби забезпечити участь у виборах усіх, що на це мають право".

Дописи з краю.

Добромиль.

Добромильський староста „приготовляє" вибори!

В Добромилі вибори вже „роблять ся". Староста добромильський в середу, дня 23. ц. м. давав поучення війтам, писарям та обшарникам про вибори. Тенор цего поучення був такий: Не дайтеся баламутити агітаторам і всі голосуйте, бо агітації не знесу. Підчас конскрипції мусіли ми карати опірних, а тепер буде ще гірше. А пп. обшарників просив, щоби наглядали над виборчою акцією по селах.

На закінчення виступив з промовою налоговий кандидат на посла п. Нездропа — менш більш ось такою:

„Хлопи, всю біду теперішну терпите через попів і инших агітаторів українських. Кілько буків дістали ви підчас конскрипції, а через кого? Тепер голосуйте всі — а буде вам добре!"

Може ще не всі читачі знають, хто такий п. Нездропа? Давний горальник — вічний кандидат на посла за Австрії, арендар Новосілок під Кальварією. Сей панок в часі, коли лилася кров українських борців, спросив на весілля своєї доньки 18 польських офіцирів і з ними запивав братерство.

Сей пан тепер спекулює на парцеляції, щоби в урядах земських мати попертя — звязався з Вітосом. Обіцяв Вітосови, що при надходячих виборах згуртує українських хлопів спільно з Поляками. А за се Вітос обіцяв йому попертя при парцеляції та мандат з Добромильщини.

Коли п. Нездропа має ще хоть трошка чести, то після тих обявів обурення та погорди зі сторони війтів і писарів, з якими стрінувся, повинен би шукати щастя деинде.

Памятайте про пресовий фонд „ДІЛО"!
Жертви просить ся слати до Краєвого Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Діла".

РІЖНІ ВІСТИ.

Політична нарада у през. Масарика.

„Трібуна" подає: У второк президент Масарик прийняв на авдієнції посла А. Швеглю. Авдієнція тривала довго. Це початок нарад президента з провідними політичними діячами. Наради торкалися внутрішного політичного положення, а головно реконструкції кабінету. Одначе реконструкція кабінету не поставлена ще на черговий порядок, так що можна надіятися, що в женевських засіданнях Союза Народів д-р Бенеш візьме участь в ролі премієра чехословацького правительства.

На Прикарпатській Україні.

„Русспресс" подає: З Ужгорода подають, що з початком вересня прикарпатська українська соціялдемократична партія має відбути зїзд, на якому — по донесенням деяких газет — буде поставлена справа кооперації з чеськими соціялдемократами. В цім напрямі висловлюється орґан партії „Вперед".

Обмеження числа посольств.

„Лідове Новіни" подають, що чеське посольство в Бразилії буде звинене і посол Гавляса верне до Праги.

Поїздка чеських журналістів в Югославію.

Чеські журналісти вибіраються на югославянський зїзд журналістів, який відбудеться в днях 7.—11. вересня в Суботиці.

Комуністична аґітація в Чехословаччині.

Виконуючий комітет чехо-словацької комуністичної партії розглянув питання міжнародньої комуністичної федерації залізничників. Рішено пособляти основанню такої орґанізації.

Положення на Далекому Сході.

Радник японського посольства у Варшаві, Ушіямі, в розмові з представником „Русспресс-а" подав отсі інформації про положення на Далекому Сході: Потвердив вістку про евакуацію японських військ з Далекого Сходу. Евакуація розпічнеться 28. серпня і закінчиться під кінець жовтня. В цім часі японські війська кинуть всю територію Далекого Сходу з гирлом ріки Амур включно залишаючи за собою тільки північну половину острова Сахаліну.

Японське правительство має намір зберегти окупацію російської частини Сахаліна, як довго не буде вирішене і унормоване питання знищення Читинцями м. Миколаєвська на Амурі. Евакуація японських військ з Сибірі і Владивостока спонукала японське правительство—по словам Ушіямі — відновити переговори з большевиками і правительством Далеко-Східної Републики. Питання про скликання нової японсько-совітської конференції вже вирішене, лишається тільки до вирішення час і місце конференції.

Японське правительство числиться з фактом, що залишення Приморської Области японськими військами може потягнути за собою обнову воєнних кроків між большевиками і військами приморського правительства. Тому, що вислід цеї боротьби може бути двоякий, японське правительство числячся з можливістю переходу влади на Приморю в руки большевиків, входячи в переговори з совітами, прийме міри для гварантовання японських інтересів на російськім Далекім Сході.

Ушіямі є тої думки, що майбутня конференція не включить в програму своїх праць якінебудь инші питання, а зокрема питання про навалу совітських військ в Монголії. Ушіямі заявив, що японське правительство буде змагати до позитивного висліду конференції, що у всякому разі питання евакуації японських військ вирішене. Одиноке питання, що ускладнює положення, це доля Сахаліна, який Японці призвичаїлись уважати корінно японською землею.

Засідання в справі охорони німецької републики.

Пат доносить з Берліна: Провідник контрольної комісії скликав на 1. вересня ц. р. засідання в справі нарад над охороною німецької републики.

Анґлійсько-французький спір на денному порядку Союза Народів.

Аг. Райтера доносить з Льондону, що англійський уряд внесе на денний порядок Союзу Народів свій спір з Францією в справі проголошених національних декретів в Тунісі і Марокко.

Автономія німецьких громад в Росії

До парижських денників доно

сять в Москви, що совітський уряд надав німецьким громадам в надволжанських областях майже повну автономію.

Мала Антанта за удержанням в Европі політичного „status quo".

Аг. Аваса доносить з Парижа: Чехословацький премєр д-р Бенеш розмовляючи з представником агенції на тему конференції Малої Антанти заявив, що Мала Антанта рішила співпрацювати в Женеві з великодержавами і стояти на становищі удержання в Европі політичного „status quo".

Італійський кредит для Австрії.

Аг. Стефані доносить з Риму, що італійський міністр фінансів Параторе відбув 29. серпня конференцію з австрійським делегатом Шілєром і польським послом Квятковским. Шілер повідомив, що віденський кабінет просить о скоре отворення обіцяного кредиту у висоті 70 міліонів лірів.

Вівіяні остає в Союзі Народів.

Аг. Аваса заперечує поголоскам про уступлення Вівіяні зі становища французького члена Союзу Народів. Вівіяні остане на далі в складі французької делегації і тільки зі зглядів, які не стоять в ніякому відношенню до Союзу, не візьме участи в черговім засіданню.

Англійська політика зглядом Ірляндії без змін.

ПАТ. доносить з Лїфиду: Смерть Гріфіта і Колінса не вплинула зовсім на зміну англійської політики зглядом Ірляндії. Також голова тимчасового ірляндського уряду стоїть на становищі додержати умов договору підписаного обома вбитими попередниками. В цему дусі наступила також виміна депеш між міністром кольоній Черчільом і головою тимчасового ірляндського уряду.

Турецькі екстремісти проти Англії.

Аг. Райтера доносить з Льондону, що турецькі екстреністи влаштували в Багдаді 23. ц. м. велику манїфестацію в хвилі, коли англійський високий комісар входив до палати короля Фейдаля. Денники доносять, що в часі цеї маніфестації промовляли численні бесідники, які домагалися усунення теперішнього уряду і англійських впливів.

Перед конференцією у Венеції.

Польрадіо доносить з Лїфиду: Запрошення урядів грецького, константинопільського і ангорського на конференцію у Венеції містить в собі дві точки, над якими ведеться ще й дотепер дискусія між французьким і англійським урядами. Що до инших точок, то осягнено вже повне порозуміння. Високі комісарі союзних держав дістануть повновласть представити делегатам Греції і Туреччини умови розвязки східнього питання при чому візьмуть під увагу домагання інтересованих урядів. Не будуть однак управнені годитися з власної ініціятиви на які небудь предложення.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Л. Джордж їде до Женеви.

Відень (ПАТ.) З Парижа звідомляють: „Пті Парізієн" доносить з Женеви: "Потверджується, що Л. Джордж постановив виїхати до Женеви, щоби на сесії С. Народів забрати голос у справі розоруження. Одначе приїзд Л. Джорджа залежить від цього, чи англійські делегати, а головно Бальфур заакцептують його проєкт. В кождому разі приїзд Л Джорджа послідував би щойно в другій половині сесії.

Здержання демобілізації української армії.

Рига (ПАТ.) На військовій конференції керманичів української армії, шеф військових заведень Айдеман заявив, що дальшу демобілізацію української армії муситься здержати, бо це обнизило би технічний рівень армії.

Справа Австрії.

Рим. (ПАТ.) Стефані. На засіданню Ради міністрів мін. Параторе виголосив звіт з переговорів з австрійськими делегатами. Кабінет прийняв цей звіт до відома й уповажнив мін. скарбу континуувати студії над положенням Австрії й при участи австрійських делегатів.

Женева (ПАТ.) БК. По донесенням секретаріяту С. Народів, австрійську справу поставиться офіціяльно на денному порядку сесії С. Народів, яка зачинає свої наради в четвер. Австрійське правительство вислало до секретаріяту Союза телеграму, в котрій, покликуючися на відносне рішення льондонської конференції, каже: Віруючи в справедливість Союза, австрійське правительство переконане, що Союз дасть безпроволочно успішну поміч, щоби не допустити до можливого упадку Австрії, що викликало би фатальні наслідки для Европи.

Прага (ПАТ.) „Пр. Тгт." доносить з Відня, що сьогодні обсаца Австрії коаліційними військами сталася правдоподібною.

Концентрація югославянських військ.

Рим (ПАТ.) ТК. По інформаціям кругів близьких мін. війни, мали сконстатувати присутність неправильних відділів над югославянською границею. Мін. війни відбув з мін. Шанцером конференцію в в справі положення, потім виїхав до Риму, куди відїхав також премієр Факта.

Відень (ПАТ.) „Н. Вр. Абт." повторює вістку за „Дейли Мейл", що по вчорашньому засіданні італійської Ради мін., на котрім займалися також справою концентрації югославянських військ над австрійською границею, можна було сконстатувати, що італійське правительство не думає висилати військ до Австрії, поки не буде нарушено австрійську територію. Колиб Югославія хотіла війти до Австрії, тоді італійське правительство предложить великодержавам спільну акцію, а колиб вони відмовили, зажадає повновласти до акції на власну руку.

Стріча Шанцера з Нінчічем.

Рим (ПАТ.) Одна з агенції доносить, що небавом відбудеться стріча мін. Шанцера з югославянським мін. Нінчічем.

Чеська делеґація.

Прага (ПАТ.) По донесенням часописів мін. Бенеш виїде 2. IX. до Женеви, щоби взяти участь в сесії С. Народів. Крім Бенеша, Чехословаччину заступатимуть на сесії С. Народів повновласні мін. в Парижі Осуски, мін. Швайцарії Флідер і мін. Госачек та нач. дир. Поспішіль. По донесенням „Трібуни" побут Бенеша в Женеві потриває 3 тижні.

Латвійська делеґація.

Рига (ПАТ.) Вчера виїхала до Женеви латвійська делеґація на конференцію С. Народів. На чолі делеґації стоїть віцемін. загр. справ Альбат.

Виїзд мін. Банфі.

Будапешт (ПАТ.) Мін. загр. справ Банфі виїхав до Женеви, щоби взяти участь в зборі С. Нар.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (154) число „Гром. Вістника" сконфісковано за кілька місць вступної статті і за рубрику „З преси".

— **Справа Степана Федака і тов.** Польські часописи донесли, що розправа Федака, назначена на день 6. вересня, не відбудеться але буде відрочена на пізнійший час. З достовірного жерела інформують нас, що ця вістка видумана для змилення публичної опінії. Розправа розпічнеться невідклично дня 6 вересня ц. р.

— **В справі динамітового замаху в Яворові.** Як доносить „Gazeta Codzienna", окрім замаху на поліцію в Яворові, тогож самого дня підложено динаміт під залізничі шини на стації. Наступив вибух, який знищив шини. Та сама газета доносить, що на лінії Львів-Жовква перервано телеграфічні дроти. Редакція „Gazety Codziennej" висловлює свій жаль, що до тепер не викрито ні одного організатора замахів.

— **Знову бомби.** В Стрільчисках коло Мостиск поліція арештувала Франка Калимона в хвилі, коли він підкладав дві бомби під місцевий польський млин.

— **Арештовання у Львові.** Дня 29. серпня у Львові переведено ревізію з помешканнях д-ра Курцеби, Володимира Целевича, д-ра Василя Кіцули, Юліяна Васихана, Василя Вербового, С. Івасечка, Демчука, Миколи Бужора, Михайла Дзіковського, Стефана Терлецького, Володимира Мартинця і Ол. Моха. Після ревізії всіх вище названих відставлено на поліцію, де ведеться слідство. На стації арештовано студ. Кухту.

— **Володимир Павлович Пещанський** інжинір-архитект, відомий український музеолог і збирач української старовини в области килимарства, гафту і ікони Придніпрівя, прибув дня 29. ц. м. до Львова з Херсону як репатріянт. В виду цего Управа Національного Музею дістала право використати його збірки, набуті нею ще 1914. р. і виставити їх до прилюдного ужитку, до чого вона й приступила в надії закінчити виставочні роботи до дня 15. вересня. — Після спалених в січні 1918. р. в часі наступу большевиків на Київ найбільших приватних українських збірок В. Г. Кричевського і проф. М. С. Грушевського, збірка килимів Пещанського, що входить в склад збірок Національного Музею, єсто одинокою на всій Україні підборов і якістю після збірок Київськогм Музею.

— **Кат українських дітей.** В с. Кізлів п. Камінка струмілова від кількох літ панує всевладно учитель, Поляк Владислав Якубовскі, правдивий кат українських дітей. Цей добродій не учить нічого кромі польських пісень, а українського слова в школі ніхто не чує. За найменшу дрібницю побиває дітей. Так на приклад синови Зофії Коверко так побив плечі, що він повернув до дому цілий залитий кровю. Дітям Анни Козуб і Марини Дзюби обірвав вуха. Підчас науки цей ширитель освіти і апостол вищої культури на „кресах" лає дітей останніми словами, яких соромився би і сільський пастух, а в приступі гніву на павзі инакше не кличе дітей, тільки: „chodźcie tu s. synу!" Діти, вернувши зі школи до родичів, не в силі оповісти тих страхіть і знущань, які доводиться їм переживати під опікою цего педагога. Той самий учитель був колись управителем школи в Безбродах, звідки його селяне прогнали буками. В цілому селі панує страшне обурення проти звірства Якубовского, але селяне безрадні і безсильні супроти інспектора і староства, яке стоїть в обороні ката українських дітей. Якубовскі вигідний свойому начальству тим, що вчить виключно по польськи, переслідує Українців і виховує кількоро польських дітей в шовіністичному дусі. А місцевий священик Українець замість стати в обороні катованих дітей, робив старання і голосив в церкві, що дім української читальні треба дати на польську школу, на що ніхто не згодився. Можеб так повітова шкільна рада в Камінці струмиловій вглянула в цю справу і припинила насильства учителя Якубовского. Бо хоч він декому вигідний, то всеж таки бук має два кінці, а терпеливість селян не тревае вічно. Тимбільше, що учитель Якубовскі тероризує населення з цілою клікою своїх товаришів і братів. Рідний брат Якубовского, ксьондз із сусідного села цькував мазурів проти українських селян і коли прийшло до бійки, то цей слуга божий накликав: „Bijcie kabanów co siła! Того рода учителі і священики не причиняться до привернення нормальних відносин в нашому краю.

— **Пісенька тюремного виховання в східній Малопольщі.** Коли члени „Сокола" в Семигенові робили рухові вправи, розігнав їх жандарм (здається з постерунку в Жулині) словами: „Тераз Польска, Украіни еще нема, Вам вольно тилько дихаць". Супроти цього що семигенівський „Сокіл" робив вправи зі сикавкою і для пожарних цілей, а рухові вправи і забави є передбачені статутом, затвердженим б. Намісництвом і обовязуючим і досі, та що „Сокіл" в Семигенові відновлено якраз из основі цього статуту з дозволу Староства в Стрию — ми спитаємо, чи п. Староста Новак апробує поведення „піовіра" в Жулина?

— **Трамвайний білет 1000 кор.** На днях у Відні коштує трамвайний білет 1000 корон.

— **Заборона продажі словацьких газет на Мадярщині.** Мадярський уряд заборонив поширювати на Мадярщині словацькі газети.

— **Ювилей Аверченка.** В місяці вересні цего року відомий російський письменник-гуморист Аверченко святкує 15-літний ювилей своєї літературної праці.

— **Велика пожежа в Букарешті.** Дня 20. серпня в магазинах головної залізничої стації в Букарешті вибухла пожежа, яка знищила цілий магазин повний ріжного приладдя, 50 нових вагонів, кілька паровозів, 500 вагонів дереляного матеріялу і т. д. При гащенню пожежі працювало безуспішно 2000 залізничих робітників і пожарні сторожі, при чому 40 осіб потерпіло рани від попечення і ударів. Підчас пожежі місцеве населення грабило і крало, що дісталося до рук. Втрати виносять 450 міліонів леїв.

— **П. Коренцівна Софія,** дочка о. Александра, професора учительського семинара і письменника в Тернополі, покінчила Музичну Академію у Відни з відзначенням і добула степень доктора фільософії на віденськім університеті.

— **Дирекція почт і телеграфів** подає до відома, що уживання телефонів і телеграфів для розмов, які моглиб шкодити справам польської держави є заборонене. Телеграм подібного змісту почтові уряди не будуть приймати, а їх надавці будуть потягнені до відповідальности.

— **Особисте.** Адвокати: д-р В. Охримович і д-р О. Надрага почавши від 1. вересня с. р. ведуть спільну адвокатську канцелярію у Львові при ул. Домініканській ч. 11.

‡ Посмертні згадки.

Лідочка, найдорожша донечка о. Івана і Анни Грабовецьких упокоїлася дня 18. серпня с. р. в першій весні життя. В. Ї П.! 537 1-1

ЖЕРТВИ

Просвітній орґанізаційний фонд Тов-а „Просвіта".

286. Анна Іванець Станиславів 2000, кличе: Олю Брикову Львів і Олю Якимову Коломия. 394. Іван Комаринський Гушт 3000, кличе: М. Ліськевича надрадн. суду Кошиці, М. Станька Гушт і д-ра Ю. Комаринського Терешва. 395. Михайло Шевців Стрілиська нові 1000, кличе: Вас. Витвицького Подусільна, Федя Мацьківа Бертешів і Дмитра Герича Кнісело. 396. Читальня „Просвіта" Семирівці 1000. 397. о. Михайло Давидович Поріче-грунт 1000, кличе: о. Теодора Білевича Жовтанці, о. Йосифа Коленського Ветлин і о. Юрія Метика Крупще. 398. о. Олекса Шараневич Гнильче 1000. 399. о. Кодельський Збараж 1000, кличе: д-ра А. Гаврилюка, Осипа Ванкевича і Івана Заячківського, всі зі Збаража. 400. Людвика Серафинова Жидачів 1000, кличе: Ольгу Стасинівну, Марію Матурову і Юлію Малинович, всі зі Жидачева. 401. о. Іван Крук Керниця 3000, кличе: о. Онуфрія Сеньчука Куликів ад Радехів, о. Мих. Чорнегу Студінка і о. Корнила Строцького Добрянчі. 402. о. Малик Бортятин 1000, кличе: Льва Чомкевича нот. Обертин, о. Мих. Телепа Роґізна, о. д-ра Романа Винницького Ожомля. 403. Юлія Мільська Жидачів 1000, кличе: Катерину Гловацьку, Анну Серафинівну і Катерину Лукавецьку, всі зі Жидачева. 404. Міся Калужняцька Сороки 1000. 405. Іван Чайковський Дрогобич 1000. 406. Осип Скорик Носів 1000. 407. Володимир Радзикевич проф. гімн. Львів 1000, замість желань з нагоди вінчання ред. Струтинського з п-ною М. Навроцькою. 408. Уляна Кордубівна Сушно 1000, кличе: Семена Плійника Сушно, Савину Поповичівну Павлів і Ґеню Кордубову Львів. 409. Осип Галущак Сушно 1000, кличе: Павла Галущака Опліцко, Клявдію Галущак Опліцко і Вас. Онищука Тетевчиці. 410. Проф. Юліян Чайківський Станиславів 1000, кличе: о. Олександра Гутковського Бурштин і Олександра Радзикевича Львів. 411. Лукіян Січинський Мшана 3000. 412. о. Вас. Загаєвич Вовчухи 2000, кличе: Омеляна Крвавича Отиневичі, о. Козака Добряни і о. Стеблецького Городок. 413. Іван Паляниця Терпилівка 1000, кличе: Романа Перницького Токи. 414. о. Вол. Герасимович Терпилівка 1000, кличе: Миколу Флінту, Олексу Бомбу і Степана Камянецького, всі з Терпилівки. 415. Луця Шпондерівна Підгайці 1000, кличе: Галю Сроковську, Мирона Головінського, Дарусю Ловицьку і Юрчика Малися, всі з Підгаєць і Галю Габрусевичівну Годв к. Поморян. 416. Читальня „Просвіти" Тисьменичани 1000, кличе: Вас. Шалемая, Юрка Сікача і Дмитра Фучка, всі з Тисьменичан. 417. Читальня „Просвіти" Братківці 1000, кличе: проф. Олеся Савюка, Юрка Качура і Федя Хічія, всі Братківці. 419. Читальня „Просвіти" Єзупіль 1000, кличе: Мик. Шкавритка, Осипа Вівчара і Мих. Остиновича, всі Єзупіль. 419. Читальня „Просвіти" Павелче 1000, кличе: Мик. Шкляра с. Дмитра, Онуфрея Шкляра і Олексу Шкандрія, всі з Павелча. 420. Читальня „Просвіти" Опришівці 1000, кличе: Луця Когутяка, Івана Тимчишина і Івана Когутяка, всі з Опришівець. 421. Ілько Фенношин Опришівці 1000, кличе: Осипа Яворського Семиківці, Миколу Мелнишина Палагичі і Семена Бужанка Ямниця. 422. о. Вол. Чайковський Загачє 1000, кличе: о. Мирослава Устияновського Смереки, о. Теодора Ярка Боратин і о. Андр. Кочирковича Брухналь. 423. Григорій Регей Єзупіль 1000, кличе: Івана Боришкевича, Мих. Тепиногу і Павла Чеверду, всі з Єзуполя. 424. Михайло Кудла Єзупіль 1000, кличе: Мих. Кавку, о. Дм. Стека і Мафтія Кудлу, всі з Єзуполя. 425. Д-р Юліян Олесницький Станиславів 10 0, кличе: д-ра Ярослава Шипайла Тисьмениця і о. Ярослава Шарка Журавки. 426. о. Єронім Моравський Орове 1000, кличе: Товаришів недолі з Дембліна: о. крил. Франца Рабія Самбір, о. кан. Льва Левицького Яворів, Волод. Паара Яворів і Ярослава Моравського Яворів. 427. о. Аполінарій Осадца Новосілки 1000. 428. Дмитро Легкун Видинів 2000, кличе: дир. Гавдуника Волчківці, дир. Петра Різуна Залуче і дир. Федорака Русів к. Снятина. 429. Онуфрій Яківчик Серафинці 1000. 430. Теодор Турчан Горожанка 1000, кличе: Кароля Попеля Семиківці, Якова Попеля Довгополе, Андрія Пасіку Ласківці, Павла Демідаса Будзанів, о. Придаткевича Горожанка і Анну Філясову Завалів. 431. о. Олександер Тимкевич Рибник 1000. 432. Федір Глум Викторів 2000, кличе: о. Анатоля Навроцького, проф. Волод. Величка, проф. Волод. Козака, Семена Селиґу, Семена Сербина і Олексу Селиґу, всі з Викторова. 433. Евген Білинський Збараж 1000. 434. Семен Кондур Збараж 2000, кличе: Семена Дідика Лубянки низші, Василя Чернявського Збараж, Петра Шумського Броди, Єроніма Білинського Красносільці, Дмитра Іваськевича Збараж і Петра Гаврилюка Збараж. 435. Анізія Раковська Жидачів 1000. 436. о. Василь Глуховецький Острів к. Тернополя 1000, кличе: о. Івана Заверуху Жуків, о. Мих. Осадцу Ходачків і о. Андр. Стасюка Тернопіль, всіх на довільну квоту. 437. Іванна Пелехатова Кудерявці 1000, кличе: Сидонію Теслеву і Омеляна Весоловського Королівка п. Товмач. 438 Геня Косоноцька Никловичі 500, кличе: Романа Онишкевича Купновичі, Івана Сірия Ляшки і Ромця Гарасимчука Торки, всіх на довільну квоту. 439. Онуфрій і Анна Остапчуки Кривеньке 2000, кличуть: Вас. Шмату Кривеньке, Юліяна і Катерину Гевяніцьких Чорнокінці і Семка Мушія Кривеньке. 440. о. Стефан Онишкевич Купновичі 1000. 441. Стефан Стефанишин Бовшів 1000, кличе: Романа Козанкевича Бовшів, Леонтія Сенюка Бовшів, Теодора Гетьмана Бовшів, Ефросину Царук Лосяч, Олю Терпиливець Цигани, Антона Волохатюка Цигани. 442. Розалія Іванчуківна Мразниця 1000, на довільну квоту кличе: інжинєрову Кулицьку Мразниця, о. кан. Ліщинського Борислав і С. Максимовича Борислав. 443. Читальня „Просвіти" Чернилява 1000, кличе: Читальні „Просвіти" в Шеплотах, Курниках і Ольшаниці. 444. Михайло Ломацький Голови 2000. 445. Д-р Йосиф Партицький Станиславів 3000, кличе: о. Северина Ступницького Торговиця, д-ра Миколу Желеховського Калуш і Миколу Коцана Бурштин. 446. Микола Роґуцький Купновичі 2000, кличе: Івана Роздольського Рудки, Івана Блозецького Болозва, Івана Стаховича Довгомостиська. 447. Ярослав Моравський Яворів 1000, кличе: Василя Яртимця Немирів, о. Волод. Матяка, о. Петра Каблака Липиця і о. Зенона Флюнта Граб к. Кремпни. 448. Йосиф Малець Львів 1000, кличе: Івана Дмитришина, Стефана Коцюмбаса, Тимотея Змию, Івана Коцуру, Олекса Карпова, Мих. Шовдрака, Дмитра Барандія, Михайла Скалецького, Теодора Лучку і Григорія Сенькова, всі зі Львова.

Рідна Школа:

На Рідну Школу зложили в Ляшках долішних в мп. громадяни: Іван Спас 1000, Петро Звозда 500, Андрій Карпин 200, Олекса Бобак 200, Андрій Наконечний, Дм. Вей, Ан. Шаран, Ф. Юрків, Мих. Білич, Ан. Бариляк, Андрій Байла, Дм. Сорока, Гар. Слободян, Яць Сорока молод., Яць Сорока стар., Дан. Дмитрах по 100; менші датки дрібні 200 — разом 3300 мп. Вп. Жертводавці кличуть других громадян обох сіл Ляшки дол. і гор., щоби на заклик свого о. пароха сповнили громадянський обовязок і дали відповідну квоту на „Рідну Школу", а не втікали з церкви. — В громаді Москалівка: 1000 Павло Мудрий, по 500: М. Кошак, Стефан Киящук с. Івана, Стефан Киящук с. Вас., Стефан Киящук с. Мих., П. Шведюк: по 300: О. Абрисовський, Мих. Лелет, Мих. Тимків, О. Кошакова, Мих. Дзюбей; по 200: І. Феркунак, Мелько, Мих. Кошак, П. Вінтоняк, Мих. Богонос, Н. Зіняк, В. Фокшей, Юра Кабин, Н. Сенкевичева, К. Горбовий; 150: М. Сорохан; по 100: В. Балагурак, І. Кабин, М. Балагурак, Н. Сорохан, П. Фокшей, І. Фокшей, Д. Фокшей, І. Сорохан, В. Лопатинський, Д. Боєчко, Д. Яремійчук, П. Тимчук, В. Романюк, М. Романюк, І. Балагурак, М. Юсипчук, М. Бабчук, Ю. Соколюк, М. Мартинюк, І. Боєчко, М. Стрипадюк, М. Киящук, Мик. Киящук, С. Яремійчук 50. Впов. жертводавцям складаємо щиру подяку.

Головна Управа УПТ.

Голодній Україні.

С. Рожиська пов. Скалат через о. Зазуляка І. 2000 о. Зазуляк І.; по 1000: П. Д., Левицька А. Пшоновський А., О. А. Яновичі, Суходольський А., Церков, Куль Т., Майор І., Пастир С.; по 500: Липка І., Саґан І., Олексюк В., Ковальчук П., Поперечний І., Пастир В., Загребельна Н., Липка Д., Липка С., Осовий Т., Галоха С., Бернадин В., Липка Стефа Загр., Ковальчук Ю.; 400 Яцків М.; по 300: Пастир В., Левицький С., Липка П.; по 200: Гораль І., Боднар П., Лукасевич П., Мархивка Г., Конопацький С., Поперечний А., Гроховська Ю., Загребельська Я., Вовна А.; 150 Головка П.; по 100: Пелих І., Борикайло І.,

ОПОВІСТКИ.

Всіх членів товариства кандидатів нотаріяту проситься безумовно прийти на загальні збори товариства в дни 3 вересня 1922. Збірка в Народній Гостинници о 8-ій год. рано. 527 1—1

Важне для семинаристок! З причини знесення одної паралельки в держ. семинарії у Львові, оказується потреба отвирання нових приватних семінарій. СС. Василіянки отвирають тому І. рік дівочої семінарії в своїй домівці при вул. Потоцького ч. 95. Науку будуть вести самі фахові сили. Оплата можливо найнизша. Вписи дня 1.—3. вересня.

Вписи до семиклясової всенародньої школи СС. Василіянок у Львові при вул. Потоцького ч. 95. відбудуться в днях 29., 30. і 31. серпня с. р. рано і по полудни, в канцелярії школи. 504 2—2

Подяка. Отсею дорогою складають арештовані студенти в Тернополі щиру подяку всім П. Т. Громадянам і Громадянкам за поміч, яку дали ім в часі їх арештовання. — Студенти. 528 1—1

Евген Коновалець складає замісць бажань з приводу вінчання ред. Струтинського 2.000 мар. п. на Народний Фонд. 525 1—1

„Подаю до відома, що дня 9. липня б. р була переведена збірка грошей на потреби Української приватної Гімназії в Луці, при чому були зібрані нище подані суми слідуючими селами: 1) с. Білина Велика — 50.417 мп., 2) с. Лука — 41.490 мп., 3) с. Татари — 11.009 мп., 4) с. с. Биків і Пруси — 15.170 мп., 5) с. Дорожів — 13.125 мп., 6) с. Ортиничі — 6.245 мп. і 7) с. Волоща — 13.075 мп., а разом — 150.531 мп. — Всім жертводавцям приношу в імени гімназії найсердечнійшу подяку". — Л. Бачинський — директор гімназії. 534 1—1

ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знає, де находиться **п. Ґерманович і п. Реня і Зося Кутновські** прибувші з Великої України, прошу подати відомости на адресу: Е. Кадлубіцька. Шили п. Нове Село ад Підволочиска. 521 1-1

Хто знав би де перебуває **Юліян Ґалат,** бувший четар У. Г. А. буде ласкавий подати на адресу: Семен Лев, в Волощи п. Лука к. Самбора. 524 1—1

За редакцію відповідає Володимир Целевич.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.